

ПИТАННЯ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ОБЛІКУ В СФЕРІ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ

Плотніченко І. Б.

Національний університет «Львівська політехніка»

Незважаючи на стійке зростання, електронна комерційна діяльність не позбавлена істотних проблем. Результати проведених досліджень дають змогу констатувати, що на рівні країн Європейського Союзу, у світі загалом та Україні зокрема існує залежність розвитку електронної комерції від різноманітних чинників, серед яких важливе місце займають як правові проблеми, так і лінгвістичні, демографічні та культурні бар'єри. Аспектами негативного впливу на електронну комерцію, що можуть надавати їй потенціал, представники Комітету СОТ з торгівлі та розвитку [1, с. 3] визначають низький рівень інвестицій, неадекватну інфраструктуру та відсутність відповідного законодавства.

Зневажання проблемами електронної комерції з боку представників законодавчої ініціативи впродовж багатьох років, а також недостатність розгляду цієї проблематики в наукових публікаціях, гальмує поширення вітчизняної електронної комерції та утруднює діяльність суб'єктів цієї сфери. Таке нівелювання, як відмічається у [2, с. 43], заважає визначити вірні пріоритети державного фінансування й податкової політики, окрім цього призводить до некоректного обліку результатів інформаційного сектору економіки.

На наш погляд, поміж першорядних стримуючих факторів розвитку українського ринку он-лайн комерції необхідно виділяти законодавчо-нормативну невизначеність з питань бухгалтерського обліку таких операцій. В даному ракурсі особливої уваги заслуговує позиція, висловлена у Комюніке Єврокомісії [3], де поряд з проблемами визнання електронних контрактів та електронних платіжних систем, серед нагальних питань в сфері електронної комерції, що підлягають вирішенню в процесі правового врегулювання, наголошується на потребі прийняття відповідних правил бухгалтерського обліку та аудиту.

Вивчаючи нормативно-правове регулювання електронної комерції, вчені роблять акцент на складових, які на думку кожного з них є визначальними для забезпечення розвитку он-лайн діяльності. Серед основних законодавчо-правових проблем електронної комерційної діяльності, що досліджуються у працях сучасних науковців, таких як А. Маєвської, О. Шалевої, А. Чучковської, Ю. Борисової, В. Брижка, Л.

Тимченка, А. Крутової, Л. Тарангул та багатьох інших, слід виділити питання електронного укладення договорів, регулювання інформаційних технологій, електронних підписів, аутентифікації, прав інтелектуальної власності, конфіденційності даних, оподаткування та захисту прав споживачів. Разом з цим особливого значення набувають аспекти регламентації електронної комерційної діяльності в контексті бухгалтерського обліку. Проблеми стандартизації обліку специфічних операцій електронної комерції являються недостатньо теоретично дослідженими, втім практично значимими.

Проведене дослідження показало, що на сьогодні діюче спеціальне законодавство України стосовно електронної комерції відсутнє. Особливості он-лайн комерції теж не знайшли свого належного відображення в обліковій нормативній базі. Обов'язкові для застосування вітчизняними господарюючими суб'єктами стандарти бухгалтерського обліку, а також методично - інструктивні документи не містять спеціальних положень, правил та рекомендацій для обліку в сфері електронної комерційної діяльності. Відтак, невирішеними чи недостатньо вирішеними в правовому полі та проблемними з облікової точки зору залишається низка питань. Передусім це проблеми створення та впровадження систем електронної торгівлі, зокрема облік витрат хостингу, колокації, реєстрації та подовження доменного імені, електронного цифрового підпису; особливості торгових операцій, в т.ч. оцінка та облік реалізації товарів інформаційного походження; облік розрахунків електронними грошима; відображення в обліку і звітності результатів електронної комерційної діяльності та ряд інших.

За таких умов нагальною є потреба комплексного і системного правового регулювання електронної комерції в Україні. Встановлення чітких правових вимог та механізмів здійснення інтерактивних комерційних трансакцій повинно гарантувати їх законність, прозорість та достовірність, що, в свою чергу, сприятиме можливості адекватного відображення інформації про цю діяльність в системі бухгалтерського обліку і звітності. Налагоджене законодавчо-нормативне регулювання процесу здійснення електронної комерційної діяльності в цілому та обліку операцій в цій сфері зокрема являється неодмінною умовою успішного управління підприємствами, що займаються електронною комерцією, запорукою їх ефективного функціонування.

У зв'язку з прийняттям у червні 2014 року за основу Законопроекту № 2306а «Про електронну комерцію» [5] є підстави вважати, що в Україні закладено підґрунтя організаційно-правових засад здійснення електронної комерції в Україні. Законопроектом передбачено нормативне закріплення досі не визначених таких термінів як

електронна комерція, електронна торгівля, інтернет-магазин, електронна угода, тощо. Затвердження понятійного апарату сприятиме розвитку вітчизняного ринку електронної комерційної діяльності. Погоджуємось з думкою Пархоменка В. М. [4, с. 9], що чітке формулювання в законодавстві економічних, в т. ч. бухгалтерських понять і категорій, а також забезпечення їх використання, створює умови для формування в системі бухгалтерського обліку повної, неупередженої і правдивої інформації.

Вагомим аспектом Законопроекту № 2306а [5] є визнання електронної угоди нарівні з іншими, за правовими наслідками, більш класичними формами. Це сприятиме їх використанню для звітності, ведення обліку та захисту прав сторін угоди. Затвердження вказаного проекту з наголошенням принципом «рівності» паперових та електронних документів передбачає внесення уточнень до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Відповідно до цих коректив електронні документи, оформлені належним чином, зможуть повноцінно визнаватися первинними документами. На нашу думку, ухвалення пропонованих законодавчих ініціатив могло б позитивно відобразитися на функціонуванні он-лайн комерції в Україні.

Підсумовуючи вищесказане, важливим етапом на шляху вирішення правової неврегульованості проблем електронної комерції вбачаємо розробку нормативної документації з обліку операцій у цій сфері відповідно до засад чинних нормативно-правових актів, міжнародних стандартів фінансової звітності та потреб управління. Висвітлюючи методику обліку специфічних операцій у сфері електронної комерційної діяльності, нормативні документи повинні усунути існуючі на даний час неузгодження, протиріччя та дискусійні моменти.

1. *Electronic commerce, development and small, medium-sized enterprise. Background Note by the Secretariat. WT/COMTD/W/193. 14 February 2013 (13-0844).* 2. Макарова М.В. *Тенденції розвитку цифрової економіки: Монографія.* - Полтава: ПВВ ПУСКУ, 2004. – 236 с. 3. *Commission communication of 18 April 1997: A European Initiative in the sector of Electronic Commerce COM(97)157 final.* 4. Пархоменко В.М. *Реформування бухгалтерського обліку в Україні: методологічне і нормативне забезпечення: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.04 / В.М. Пархоменко.* – Інститут аграрної економіки УААН, К., 2002. – 14 с. 5. *Проект Закону України «Про електронну комерцію» від 17.06.2013р. № 2306а // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=47409.*